

Månedssrapport for september 2019

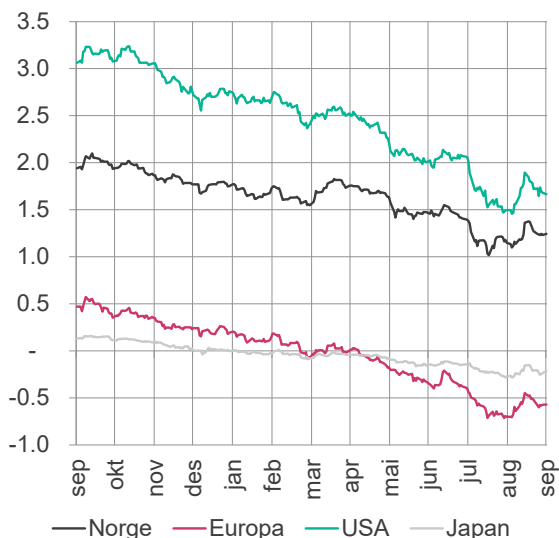
MARKEDSKOMMENTAR

- Oppgang i de globale aksjemarkedene
- Svake økonomiske indikatorer for eurolandene
- Rentekutt i USA og eurolandene. Renteøkning i Norge

Økonomisk tilstand

De ledende økonomiske indikatorene fortsetter å vise en svak utvikling for eurolandene og da spesielt Tyskland. Utviklingen i USA har vært relativt god. Handelskrigen mellom USA og Kina fortsetter, men denne måneden med antydning til noe bedring i forhandlingsmiljøet. Brexit-sagaen fortsetter og suspensjonen av parlamentet ble opphevet. Boris Johnson har lagt frem et forslag til EU-kommisjonen med beskjed om at de må godta dette ellers er det ikke mer å forhandle om. Det har kommet klare signaler fra EU om at forslaget ikke vil bli godtatt. Dermed vil det bli en hard Brexit den 31. oktober om Boris Johnson klarer å vri seg unna et pålegg fra det britiske parlamentet, om å søke Brexit utsettelse, dersom det ikke har blitt noen avtale med unionen innen 19. oktober.

10 års rente i %

USA

På rentemøtet den 18. september kuttet som ventet FED (den amerikanske sentralbanken) renten med 0,25 prosentpoeng til intervallet 1,75-2,00 prosent. «Dot chart» som indikerer medlemmenes rentesyn signaliserer uendret rente fremover, men en del ønsker ett rentekutt til i år. Sentralbanksjef Powell uttalte at den økonomiske utviklingen og de økonomiske indikatorene vil avgjøre hva som skjer med renten. Ytterligere kutt kan komme dersom økonomien fortsetter å bremse. Powell uttalte også at økonomien er sunn, men at det er signifikant risiko fremover, og da spesielt med hensyn til handelskrigen. De små rentekuttene bør være nok til å opprettholde veksten, men det kan komme en rekke kutt dersom det skulle bli nødvendig.

I august var inflasjonen 1,7 prosent på årsbasis. Sentralbankens foretrukne mål for prisvekst er kjernedeflatoren for privat forbruk. Denne har beveget seg svakt oppover de siste månedene og er nå på 1,8 prosent, litt under FEDs mål på to prosent. Case-Shiller indeksen, som viser utviklingen i de amerikanske boligprisene, har steget 2,0 prosent det siste året. Prisene øker fortsatt, men i et lavere tempo. Det er tegn til at prisene faller litt i noen områder.

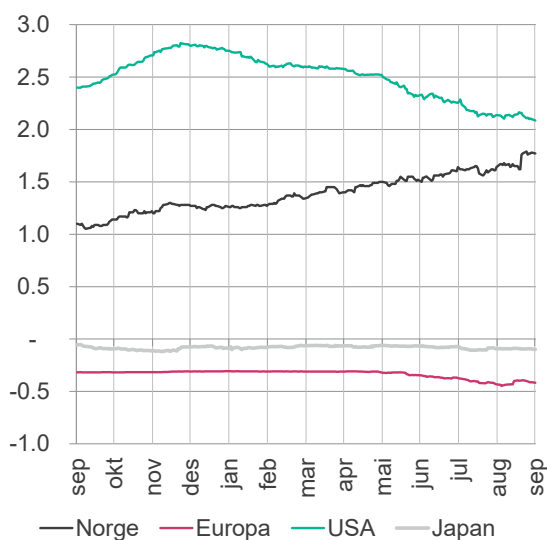
Arbeidsmarkedet var omtrent som ventet i august. Sysselsettingen steg med 130.000 personer, mens de to foregående månedene ble nedrevidert med 20.000. Årsveksten i timelønnen økte til 3,2 prosent. Arbeidsløsheten var uendret på 3,7 prosent. Dette er en utvalgsundersøkelse, og de to undersøkelsene kan derfor tidvis vise ulik utvikling.

FED signaliserer ikke flere kutt, men er åpne for ytterligere kutt dersom utviklingen i økonomien blir svakere. Vi tror sentralbanken er ferdige med rentekutt for i år, men en eventuell svak utvikling i eurolandene kan føre til ytterligere kutt på nyåret.

Europa

På rentemøtet den 12. september kuttet som ventet ECB (den europeiske sentralbanken) innskuddsrenten med 0,10 prosentpoeng til minus 0,50 prosent og holdt de andre rentene uendret. Reporenten er nå på 0 prosent og innskuddsrenten på minus 0,50 prosent. Det innføres et todelt rentesystem for å motvirke de utilsiktede effektene av negative renter. Bankene kan plassere overskuddslikviditet for inntil 6 ganger reservekravene til null rente, resten må plasseres til minus 0,50 prosent. ECB vil fra november kjøpe aktiva for 20 milliarder euro i måneden, og kjøpsprogrammet har ingen sluttdato. Sentralbanken har også gitt bedre betingelser for lån som bankene kan ta opp fra sentralbanken (TLTRO). Sentralbanken endret også fremtidsguidingen og vil nå holde rentene uendret eller kutte dem frem til inflasjonsutsiktene ligger godt forankret på 2 prosent. Med denne pakken leverte ECB på alle fronter og tok i bruk nesten alt fra verktøykassen. Markedsreaksjonene var litt blandet selv om de leverte som forventet. Dette kan skyldes at sentralbanksjef Draghi poengterte at finanspolitikken heretter er førstelinje i forsvaret fremover.

3 mnd rente i %

Arbeidsledigheten for eurolandene falt til 7,4 prosent i august, men det er store forskjeller internt i EU. Ledigheten ligger på 3,1 prosent i Tyskland og 8,5 prosent i Frankrike, mens land syd i eurosonen, som Spania og Italia, ligger på henholdsvis 13,8 og 9,5 prosent. Arbeidsledigheten har de siste månedene av året beveget seg noe nedover.

Veksten i pengemengden i euroområdet var i august på en årlig rate på 5,7 prosent. Husholdningenes kredittvekst er nå på 3,4 prosent, mens bedriftene har en kredittvekst på 3,8 prosent. Kredittveksten tok seg videre opp i august etter noen svake måneder. Prisveksten falt litt og ligger nå på en årsvekst på 0,9 prosent. Inflasjonen ligger nå langt under målområdet til ECB, som er nær, men under 2 prosent. Kjerneinflasjonen er på 1,0 prosent, men ECB vektlegger samlet prisvekst.

Etter at ECB leverte det markedet hadde forventet og signalisert uendret rente fremover, vil dette være markedssynet. Ytterligere kutt kan komme på nyåret dersom økonomien utvikler seg svakere.

Norge

På rentemøtet den 19. september økte, som vi ventet, Norges Bank renten med 0,25 prosentpoeng, til 1,50 prosent. Markedet var delt i synet på hva sentralbanken ville gjøre. Norges Bank begrunnet renteøkningen med fortsatt solid vekst, inflasjon omtrent på målet, svak krone og fortsatt økte finansielle ubalanser. Rentebanen ble revidert ned og topper nå ut på 1,60 prosent i 2020. Signalet fra Norges Bank er at renten mest sannsynlig blir liggende på dette nivået fremover. Selv om utsiktene internasjonalt er svakere, så ligger dette delvis inne i sentralbankens anslag med forventet lavere vekst i Norge på 1,3 prosent i 2021.

Veksten i konsumprisindeksen falt i august til 1,6 prosent på årsbasis. Kjerneinflasjonen falt til 2,1 prosent, noe under Norges Banks anslag på 2,3 prosent.

I september styrket kronen seg fra 10,04 til 9,90 mot euro, og fra 118,01 til 117,44 i forhold til den handelsvektede indeksen. Sentralbanken annonserte at de ville selge valuta til Statens pensjonsfond utland for 700 millioner kroner pr. dag i oktober.

NAV's tall viser nå en sesongjustert ledighet på 2,2 prosent. Legger vi sammen tallene for de arbeidsledige og de på tiltak utgjør summen 76.500 personer. Dette tilsvarer 2,8 prosent av arbeidsstyrken. Ledigheten, målt ved arbeidskraftundersøkelsen (AKU) fra SSB økte til 3,8 prosent. Sentralbanken vektlegger NAV sine tall. For de siste månedene ser vi at arbeidsstyrken

har økt, noe som vil gjøre at arbeidsledigheten mest sannsynlig vil flate ut fremover. Om dette vil minske presset i arbeidsmarkedet, kommer an på kvalifikasjonene til de som kommer til i markedet. Det er fortsatt mangel på kvalifisert arbeidskraft innenfor visse sektorer.

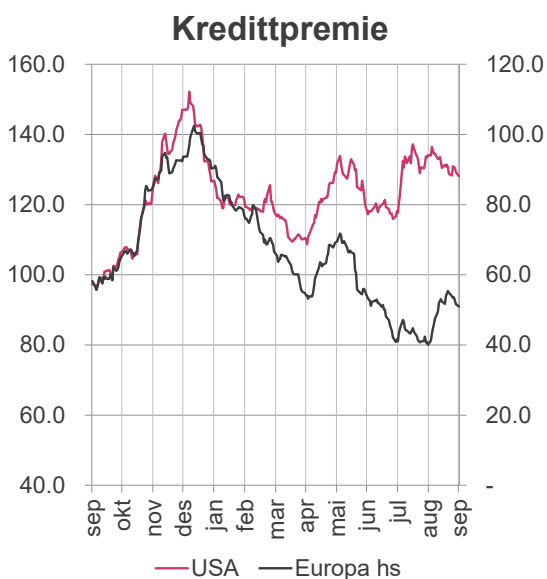
Kredittveksten falt til 5,5 prosent i august. Husholdningenes kredittvekst falt til 5,1 prosent, mens bedriftenes kredittvekst også falt litt. Veksten i detaljhandelen økte med 0,3 prosent. De siste årene har detaljhandelen målt i nominelle priser økt med 2,5-3,0 prosent.

Norges Bank signaliserer uendret rente fremover, og vi ser ingen grunn til å avvike fra det synet.

Rentemarkedene Internasjonalt og Norge

I september har de lange rentene steget både i Norge og internasjonalt som følge av tegn til bedring i handelskrigen og ingen umiddelbar hard Brexit. I Norge har de korte rentene kommet opp etter renteøkningen til Norges Bank. Kredittspreadene har trukket videre inn i august.

Pengemarkedsfondet har levert en normal avkastning. De lengre fondene har gitt negativ avkastning, som følge av stigende renter. De fleste fondene har gjort det bedre enn sine respektive indekser.

Kreditt

I september anså investorene risikoen i globale kredittobligasjoner som litt avtakende gjennom måneden. Kredittpåslaget mellom Barclays Global Aggregate Corporate Index og statsobligasjoner med tilsvarende løpetid falt 0,03 prosentpoeng i løpet av måneden og endte på 1,18 prosentpoeng. Effekten av noe redusert kredittpåslag var mindre enn effekten av økte statsrenter, noe som gav en samlet valutasikret månedsavkastning på minus 0,59 prosent.

Reduksjonen i kredittpåslaget denne måneden stammet fra USD og CAD denominerte obligasjoner, mens kredittpåslaget for obligasjoner denominert i EUR og GBP steg.

Synet på risikoen i globale kredittobligasjoner var positivt frem til utgangen av juli, men snudde i august. I september var sentimentet som nevnt noe bedre enn i august. Den pågående handelskrigen mellom USA og Kina, dårligere utvikling i den globale økonomien, spesielt Tyskland og Kina, samt økt geopolitisk spenning har vært noe av bakkeppet for denne uroen. I det siste har også muligheten for at President Trump kan stilles for riksrett skapt noe uro i markedene. Summen av at kredittpåslaget for året har gått ned med om lag 0,37 prosentpoeng, samtidig som statsrentene har falt, er at indeksen har hatt en avkastning hittil i år på ca. 10,4 prosent ved utgangen av september.

Markedet for nyutstedelser var bra i september, og det var den måneden hittil i år med størst volum og antall emisjoner. Totalt ble det registrert 353 nyutstedelser i indeksuniverset, noe som isolert sett bidro til å øke markedsverdien av indeksen med 2,31 prosent. Månedens største usteder var Apple Inc. som utstedte obligasjoner for USD 7 mrd. Nest størst var Danaher Corp som utstedte obligasjoner for EUR 6,25 mrd., som en del av finansieringen til oppkjøpet av GE Biopharma.

Aksjemarkedene Globalt

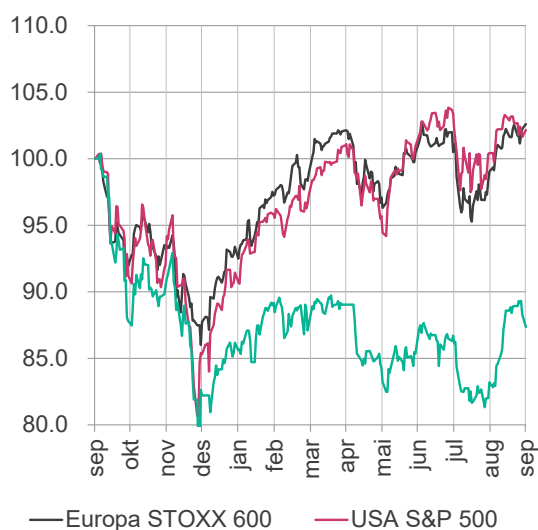
De globale aksjemarkedene (MSCI World målt i lokal valuta) steg med 2,3 prosent i september. Hittil i år har oppgangen vært på hele 18,5 prosent. Den amerikanske S&P 500 indeksen steg med 1,7 prosent i september, mens den teknologitunge Nasdaq-indeksen steg med 0,5 prosent. Europa (STOXX 600) var opp 3,6 prosent. Kina (Shanghai composite) steg med 0,7 prosent i måneden. På

bransjenivå gjorde finans og energi det best med oppgang på henholdsvis 5,2 og 4,3 prosent. Helse og kommunikasjon var svakest med fall på 0,2 og 0,0 prosent.

August var en volatil måned preget av handelskonflikten mellom USA og Kina. I september avtok bekymringene noe, men utsiktene for verdensøkonomien er blitt klart svakere gjennom 2019. I slutten av fjoråret opererte IMF med en prognose på 3,7 prosent global vekst for 2019. I løpet av året er vekstslaget blitt redusert til 3,2 prosent. Det er tankevekkende at nesten hele reduksjonen skyldes redusert vekst i Europa. Europa er mer avhengig av internasjonal handel enn USA og Kina, og politikkresponsen i Europa på redusert etterspørsel er i stor grad prosyklisk. Statene øker skattene og reduserer utgiftene for å holde budsjettunderskuddene under kontroll. I tillegg tvinger reguleringsmyndighetene bankene til å styrke balansene, noe som igjen reduserer kredittveksten. Det virker imidlertid som om finanspolitikken nå blir seriøst debattert i de fleste europeiske land, inkludert Tyskland.

Aksjemarkedene har ikke latt seg affisere av at verdensøkonomien har svekket seg. 2019 ser foreløpig ut til å bli et meget godt år. Den økonomiske veksten er tross alt brukbar hvis man ser litt stort på det, og avkastningen på sikre renteinvesteringer er som vanlig svært lite attraktiv.

Europa, USA og Japan

Norge

September ble en spesiell måned i de globale aksjemarkedene. Gjennom første halvdel av måneden kom det en sterk oppgang i sykliske aksjer

samtidig med at «stabile» aksjer, som har vært veldig populære de siste årene falt tilbake. Dog varte ikke denne sektorrotasjonen i aksjemarkedene veldig lenge, og ble til dels reversert mot slutten av måneden. Om denne sykliske sektorrotasjonen var et forvarsel til en ny trend er usikkert, men om det skjer, vil det få utslag i avkastningen i mange markeder fremover. Generelt sett var det sterke aksjemarkeder i september og spesielt europeiske markeder gjorde det bra. Rentenedsettelse og forventning om ytterligere finansielle stimulanser bidro til den positive forventningen. Makromessig ser det dessverre svakt ut, med stadig lavere forventninger til global økonomisk vekst. Dette vil medføre at inntjeningsestimater for resten av 2019 og inn i 2020 vil bli nedjustert.

KLP AksjeNorge hadde en relativt sett god måned i september med en meravkastning på 0,5 % i forhold til Fondsindeksen på Oslo Børs. Den overnevnte effekten av sektorrotasjon bidro positivt samtidig med økte forventninger til inntjeningen i enkelte selskaper vi har i porteføljen. Nordic Semiconductor, hvor vi har en stor eierandel, bidro mest til meravkastningen. Det er nå forventninger om at selskapet skal levere god vekst innenfor begge satsingssegmenter som er kort- og langdistanse IoT produkter. Oljetankrederiet Okeanis Eco Tankers fikk også en god kursoppgang på forventninger om bedre inntjeningsrater i tankmarkedet. Undervekten i oljeselskapet Equinor bidro på den negative siden i forhold til den relative avkastningen. Equinor annonserte et tilbakekjøpsprogram av egne aksjer, noe som fikk aksjekursen til å stige kraftig på kort tid.

Norge og Norden

Nøkkeltall - indekser

	Hist PE	Est PE	Pris/bok	ROE	Est utbytte
MSCI World	18.1	16.2	2.33	12.6 %	2.6 %
S&P 500 Index	19.0	17.5	3.30	15.9 %	2.0 %
MSCI Europa	18.1	14.2	1.76	10.9 %	3.9 %
DAX Index (Frankfurt)	19.4	13.9	1.56	9.3 %	3.3 %
FTSE 100 Index (London)	17.2	12.6	1.69	11.3 %	5.0 %
CAC 40 Index (Paris)	18.7	14.5	1.61	8.8 %	3.5 %
MSCI Japan	13.9	13.3	1.23	8.9 %	2.5 %
MSCI AC Asia Pacific	14.5	13.9	1.38	9.8 %	2.9 %
Oslo Børs Hovedindeks	16.9	15.7	1.75	10.4 %	4.5 %
Oslo Børs Fondindeks	19.2	16.6	1.76	9.2 %	4.3 %
VINX 30 Index (Norden)	17.0	15.7	2.29	13.4 %	4.0 %
Stockholm 30 Index	17.0	15.4	2.20	12.7 %	4.1 %
Copenhagen 20 Index	22.0	21.2	4.38	19.8 %	2.3 %
Helsinki 25 Index	17.4	15.0	1.88	10.8 %	5.1 %
MSCI Emerging Markets	13.2	12.9	1.47	11.5 %	3.1 %
MSCI Brazil	14.5	13.3	1.95	13.6 %	3.2 %
MSCI Russia	5.3	5.9	0.87	16.4 %	7.2 %
MSCI India	25.6	19.6	2.61	10.2 %	1.7 %
MSCI China	12.9	11.9	1.55	12.6 %	2.4 %

Avkastningsinformasjon pr. 30.09.2019 for KLP-fondene

	Avkastning siste måned			Avkastning hittil i år			TE**	Referanseindeks
	Fond	Indeks	Diff	Fond	Indeks	Diff		
INDEKSFOND								
KLP AksjeNorge Indeks	3,03%	2,94%	0,09%	10,99%	10,90%	0,09%	0,07%	OSEBX
KLP AksjeNorge Indeks II	3,02%	2,94%	0,08%	10,91%	10,90%	0,01%	0,07%	OSEBX
KLP AksjeNorden Indeks	1,79%	1,89%	-0,10%	14,76%	14,71%	0,05%	0,21%	VINXBOK
KLP AksjeGlobal Indeks I****	1,89%	1,90%	-0,01%	23,53%	23,34%	0,19%	0,11%	MSCI World Developed Markets
KLP AksjeGlobal Indeks II****	2,32%	2,31%	0,01%	17,70%	17,55%	0,15%	0,13%	MSCI World Developed Markets
KLP AksjeGlobal Indeks III****	2,31%	2,31%	0,00%	17,59%	17,55%	0,04%	0,12%	MSCI World Developed Markets
KLP AksjeGlobal Indeks IV****	2,31%	2,31%	0,00%	17,55%	17,55%	0,00%	0,12%	MSCI World Developed Markets
KLP AksjeGlobal Indeks V****	1,88%	1,90%	-0,02%	23,44%	23,34%	0,09%	0,11%	MSCI World Developed Markets
KLP AksjeGlobal Small Cap Indeks I****	1,83%	1,83%	0,00%	20,60%	20,66%	-0,06%	0,16%	MSCI World Small Cap
KLP AksjeGlobal Small Cap Indeks II****	1,82%	1,83%	-0,01%	20,50%	20,66%	-0,15%	0,16%	MSCI World Small Cap
KLP AksjeVerden Indeks****	1,79%	1,88%	-0,09%	21,86%	21,89%	-0,03%	0,12%	MSCI All Country World
KLP AksjeFremv Markeder Indeks I****	1,20%	1,68%	-0,48%	11,28%	11,31%	-0,03%	0,47%	MSCI Emerging Market
KLP AksjeFremv Markeder Indeks II****	1,19%	1,68%	-0,49%	11,18%	11,31%	-0,13%	0,47%	MSCI Emerging Market
KLP AksjeEuropa Indeks I****	2,84%	2,49%	0,35%	19,94%	19,27%	0,66%	0,31%	MSCI Europe
KLP AksjeEuropa Indeks II****	3,57%	3,20%	0,36%	19,77%	19,21%	0,56%	0,32%	MSCI Europe valutasikret
KLP AksjeEuropa Indeks III****	2,83%	2,49%	0,34%	19,84%	19,27%	0,57%	0,31%	MSCI Europe
KLP AksjeEuropa Indeks IV****	3,55%	3,20%	0,35%	19,67%	19,21%	0,46%	0,32%	MSCI Europe valutasikret
KLP AksjeUSA Indeks USD***	1,66%	1,73%	-0,07%	20,17%	20,12%	0,05%	0,07%	MSCI USA
KLP AksjeUSA Indeks II****	1,58%	1,65%	-0,07%	18,41%	18,36%	0,05%	0,12%	MSCI USA valutasikret
KLP AksjeUSA Indeks III****	1,42%	1,51%	-0,08%	25,97%	26,04%	-0,07%	0,08%	MSCI USA NOK
KLP AksjeUSA Indeks IV****	1,57%	1,65%	-0,08%	18,31%	18,36%	-0,05%	0,12%	MSCI USA valutasikret
KLP AksjeAsia Indeks I****	2,88%	2,91%	-0,03%	16,83%	16,91%	-0,08%	0,30%	MSCI Pacific
KLP AksjeAsia Indeks II****	4,39%	4,37%	0,02%	11,12%	11,41%	-0,28%	0,27%	MSCI Pacific valutasikret
KLP AksjeAsia Indeks III****	2,87%	2,91%	-0,04%	16,74%	16,91%	-0,17%	0,30%	MSCI Pacific
KLP AksjeAsia Indeks IV****	4,38%	4,37%	0,00%	11,02%	11,41%	-0,39%	0,27%	MSCI Pacific valutasikret
AKTIVE AKSJEFOND								
KLP AksjeNorge	2,97%	2,47%	0,50%	10,00%	12,33%	-2,32%	3,77%	OSEFX
FAKTORFOND								
KLP AksjeGlobal Flerfaktor I***	2,05%	1,90%	0,15%	22,90%	23,34%	-0,44%	4,92%	MSCI World Developed Markets
KLP AksjeGlobal Flerfaktor II***	2,39%	2,31%	0,08%	17,18%	17,55%	-0,37%	5,23%	MSCI World Developed Markets
KLP AksjeGlobal Small Cap Flerfaktor	2,64%	1,83%	0,81%	18,11%	20,63%	-2,52%		MSCI World Small Cap
KLP AksjeFremv. Markeder Flerfaktor	1,36%	1,68%	-0,32%	8,39%	11,12%	-2,73%		MSCI Emerging Markets
SVANEMERKEDE FOND								
KLP AksjeGlobal Mer Samfunnsansvar	2,08%	1,90%	0,18%	24,67%	23,40%	1,27%	0,82%	MSCI World Delveoped Markets
KLP AksjeGlobal Mer Samfunnsansvar II*****	0,48%	0,28%	0,20%	0,48%	0,28%	0,20%		MSCI World Developed Markets
KLP AksjeNorden Mer Samfunnsansvar*****	-0,31%	-0,03%	-0,28%	-0,31%	-0,03%	-0,28%		VINXBOK
KLP Obligasjon Global Mer Samf.ansvar*****	-0,24%	-0,19%	-0,05%	-0,24%	-0,19%	-0,05%		Barclays Global Agg. Corp. SR
KLP Obligasjon 1 år Mer Samf.ansvar*****	-0,01%	-0,01%	0,00%	-0,01%	-0,01%	0,00%		NORM123D1
RENTEFOND								
KLP Pengemarked	0,11%	0,09%	0,02%	1,20%	0,76%	0,44%	0,11%	ST1X
KLP FRN	0,17%	0,11%	0,06%	2,28%	1,73%	0,55%	0,24%	NBP Norw. RM1-RM3 Fl. Rate Idx
KLP Kort Stat	0,05%	0,09%	-0,04%	0,61%	0,76%	-0,16%	0,03%	ST1X
KLP Obligasjon 1 år	-0,02%	-0,05%	0,03%	1,24%	1,06%	0,18%	0,09%	NBP Norw. RM1-RM2 Dur. 1 Idx
KLP Obligasjon 3 år	-0,39%	-0,46%	0,07%	1,84%	1,91%	-0,07%	0,18%	NBP Norw. RM1-RM2 Dur. 3 Idx
KLP Obligasjon 5 år	-0,77%	-0,82%	0,05%	2,82%	3,46%	-0,64%	0,37%	NBP Norw. RM1-RM2 Dur. 5 Idx
KLP Statsobligasjon	-0,54%	-0,56%	0,02%	2,59%	2,61%	-0,02%	0,11%	OB Govt Bonds All Index
KLP Kredittobligasjon	-0,25%	-0,43%	0,19%	2,39%	2,08%	0,31%	0,38%	NBP Norw. RM1-RM3 Dur. 3 Idx
KLP Obligasjon Global I****	-0,23%	-0,61%	0,38%	10,40%	10,21%	0,18%	0,11%	Barclays Global Agg. Corp. SR
KLP Obligasjon Global II****	-0,24%	-0,61%	0,37%	10,32%	10,21%	0,11%	0,11%	Barclays Global Agg. Corp. SR
FONDSPAKKER								
KLP Nåtid	0,78%	0,90%	-0,12%	3,95%	3,94%	0,02%	0,12%	Kombinasjonsindeks
KLP Kort Horisont	0,63%	0,67%	-0,04%	5,83%	5,85%	-0,02%	0,15%	Kombinasjonsindeks
KLP Lang Horisont	0,17%	0,11%	0,07%	10,11%	10,36%	-0,26%	0,58%	Kombinasjonsindeks
KLP Framtid	-0,15%	-0,47%	0,32%	14,56%	14,71%	-0,15%	0,99%	Kombinasjonsindeks
SPECIALFOND								
KLP Alfa Global Energi	0,91%	0,11%	0,81%	1,80%	0,78%	1,02%	5,38%	1 uke Nibor
KLP Alfa Global Rente	-0,97%	0,11%	-1,07%	1,00%	0,78%	0,21%	3,63%	1 uke Nibor

Avkastningsinformasjon pr. 30.09.2019 for KLP-fondene

	MV-vektet effektiv rente*	Lokal MV-vektet effektiv rente*	Lokal dur.vektet effektiv rente*	Mod. durasjon	Mod. kred. dur.
RENTEFOND					
KLP Pengemarked	1,58	1,58	1,80	0,16	0,68
KLP FRN	1,96	1,96	2,09	0,14	2,21
KLP Obligasjon 1 år	1,72	1,72	1,82	0,89	1,36
KLP Obligasjon 3 år	1,88	1,88	1,94	2,65	2,83
KLP Obligasjon 5 år	1,90	1,90	1,93	4,87	4,72
KLP Kort Stat	1,11	1,11	1,22	0,38	0,38
KLP Statsobligasjon	1,07	1,07	1,12	4,54	4,54
KLP Kredittobligasjon	2,02	2,02	2,09	2,39	3,09
KLP Obligasjon Global I	2,10	1,94	2,43	6,62	6,62
KLP Obligasjon Global II	2,02	1,85	2,35	6,61	6,61
KLP Nåtid	1,88	1,84	2,23	2,57	3,20

* Ved markedsverdivektet effektiv rente vektet de enkelte papirene i fondet på bakgrunn av hvor stor verdi de utgjør av totalen. Durasjonsvektet effektiv rente for en portefølje beregnes ved å vekte verdipapirenes effektive rente med dollardurasjon. Ved beregning av lokal effektiv rente er valutasikringskontrakter ekskludert fra beregningen. Effektiv rente vil kunne endres fra dag til dag, og er derfor ingen garanti for avkastningen i perioden den er beregnet for.

** Tracking error er ex-post, altså et historisk basert tall basert på 12 månedlige avkastninger i forhold til referanseindeks.

*** Avkastning for KLP AksjeUSA Indeks USD er oppgitt i amerikanske dollar.

*** KLP AksjeGlobal Flerfaktor I og II endret navn 01.07.2019 fra KLP AksjeGlobal LavBeta I og II

**** Fra og med 01.07.2019 har KLP-fondene gått over til justerte indekser. Indeksene vil fra 01.01.2019 til 30.06.2019 fortsatt være de justerte indeksene. Fra 01.07.2019 vil de justerte indeksene KLP World Index, KLP USA Index, KLP Europe Index, KLP Pacific Index, KLP Emerging Markets Index, KLP All Country World Index og KLP Small Cap Index erstattes av justerte indekser MSCI World Index, MSCI USA Index, MSCI Europe Index, MSCI Pacific Index, MSCI Emerging Markets Index, MSCI All Country World Index og MSCI Small Cap Index

Source: MSCI. This information is for internal use only and may not be redistributed or used in connection with creating or offering any securities, financial products or indices. Neither MSCI nor any other third party involved in or related to compiling or creating the MSCI data (the «MSCI» Parties) makes any express or implied warranties or representations with respect to such data (or the results to be obtained by the use thereof), and the MSCI Parties hereby expressly disclaim all warranties of originality, accuracy, completeness, merchantability or fitness

for a particular purpose with respect to such data. Without limiting any of the foregoing, in no event shall any of the MSCI Parties have any liability for any direct, indirect, special punitive, consequential or any other damages (including lost profits) even if notified of the possible damages.

***** Svanemerkede fond KLP Aksjeglobal Mer Samfunnsansvar II, KLP AksjeNorden Mer Samfunnsansvar, KLP Obligasjon Global Mer Samfunnsansvar og KLP Obligasjon 1 år Mer Samfunnsansvar hadde oppstart 24.09.2019 og avkastning beregnes fra oppstart.

KILDE charts og «nøkeltall indekser»: Bloomberg Finance LP

Opplysninger om KLP-fondene

Fondets navn	Kurser pr. 30.09.19	Volum pr. 30.09.19	Forv. honorar	Minste- innskudd
		Millioner NOK	Prosent	Kroner
KLP AksjeNorge Indeks	2742.0209	9 468	0,10	10 mill
KLP AksjeNorge Indeks II	2366.6580	2 246	0,20	3.000
KLP AksjeNorden Indeks	4656.6502	3 984	0,18	3.000
KLP AksjeGlobal Indeks I	3688.2295	20 490	0,10	10 mill
KLP AksjeGlobal Indeks II	2572.2431	22 981	0,13	10 mill
KLP AksjeGlobal Indeks III	2541.1835	1 199	0,22	1 mill
KLP AksjeGlobal Indeks IV	2300.5266	3 326	0,25	3.000
KLP AksjeGlobal Indeks V	1508.3573	1 827	0,18	3.000
KLP AksjeGlobal Small Cap Indeks I	1133.5285	3 641	0,25	10 mill
KLP AksjeGlobal Small Cap Indeks II	1131.3619	4 645	0,33	3.000
KLP AksjeVerden Indeks	3283.5617	3 768	0,25	3.000
KLP AksjeFremvoksende Markeder Indeks I	2015.8545	10 313	0,18	10 mill
KLP AksjeFremvoksende Markeder Indeks II	1966.7948	1 074	0,28	3.000
KLP AksjeEuropa Indeks I	1931.3442	1 946	0,10	10 mill
KLP AksjeEuropa Indeks II	1824.8010	758	0,13	10 mill
KLP AksjeEuropa Indeks III	1243.4858	786	0,20	3.000
KLP AksjeEuropa Indeks IV	1317.7512	422	0,23	3.000
KLP AksjeUSA Indeks USD	3181.5586	6 137	0,10	3 mill USD
KLP AksjeUSA Indeks II	2355.8449	695	0,13	10 mill
KLP AksjeUSA Indeks III	1567.2769	1 629	0,20	3.000
KLP AksjeUSA Indeks IV	1373.1158	359	0,23	3.000
KLP AksjeAsia Indeks I	1921.8648	688	0,10	10 mill
KLP AksjeAsia Indeks II	1241.5916	308	0,13	10 mill
KLP AksjeAsia Indeks III	1413.7110	354	0,20	3.000
KLP AksjeAsia Indeks IV	1300.5413	111	0,23	3.000
KLP AksjeNorge	6722.9716	6 710	0,75	3.000
KLP AksjeGlobal Flerfaktor I	2212.1363	26 093	0,27	3.000
KLP AksjeGlobal Flerfaktor II	1609.5644	153	0,30	3.000
KLP AksjeGlobal Small Cap Flerfaktor	1110.1619	2 749	0,45	3.000
KLP AksjeFremv. Markeder Flerfaktor	1097.4321	1 612	0,40	3.000
KLP AksjeGlobal Mer Samfunnsansvar	1201.8167	750	0,18	3.000
KLP AksjeGlobal Mer Samfunnsansvar II	1004.7820	50	0,23	3.000
KLP AksjeNorden Mer Samfunnsansvar	996.8938	499	0,18	3.000
KLP Obligasjon Global Mer Samfunnsansvar	997.5622	1 995	0,20	3.000
KLP Obligasjon 1 år Mer Samfunnsansvar	999.9082	250	0,10	3.000
KLP Pengemarked	1010.4578	2 837	0,10	3.000
KLP FRN	1061.4250	1 240	0,10	3.000
KLP Kort Stat	1025.7720	837	0,10	3.000
KLP Obligasjon 1 år	1046.3302	1 399	0,10	3.000
KLP Obligasjon 3 år	1317.2639	917	0,10	3.000
KLP Obligasjon 5 år	1007.9289	1 072	0,10	3.000
KLP Statsobligasjon	1039.0379	6 729	0,10	3.000
KLP Kredittobligasjon	1077.6223	2 143	0,10	3.000
KLP Obligasjon Global I	1222.4693	51 534	0,12	10 mill
KLP Obligasjon Global II	1198.6907	625	0,20	3.000
KLP Nåtid	1021.8480	1 529	0,22	3.000
KLP Kort Horisont	1052.6808	129	0,22	3.000
KLP Lang Horisont	1762.3396	524	0,22	3.000
KLP Framtid	1306.0275	3 458	0,22	3.000
Spesialfondet KLP Alfa Global Energi	1141.7953	1 323	0,80*	1 mill
Spesialfondet KLP Alfa Global Rente	996.4792	1 368	0,80*	1 mill
Totalvolum		221 679		

* + 10% av verdistigningen over referanserenten, hvis verdien overstiger tidligere høyeste verdi

Fondenes regler for innskudd og uttak

INNSKUDD

Ved tegning av andeler før kl. 13 gis det kurs i fondet samme dag (bortsett fra KLP Aksje Asia I, II, III og IV, KLP AksjeFremvoksende Markeder I og II og KLP AksjeFremvoksende Markeder Flerfaktor der det gis neste virkedags kurs) under forutsetning av at betalingen er identifiserbar på fondets konto innen kl. 15 og at kunden har sendt inn nødvendig dokumentasjon og informasjon. Andre frister gjelder ved trekk eller kjøp bak «logg inn».

UTTAK

Ved melding før kl. 13 gis uttakskurs samme dag (bortsett fra KLP Aksje Asia I, II, III og IV, KLP AksjeFremvoksende Markeder I og II og KLP AksjeFremvoksende Markeder Flerfaktor der det gis neste virkedags kurs). Penger vil normalt være på kundens bankkonto 3-4 virkedager etter at uttaket er registrert her. Ved nyttår kan det ta noen flere dager.

SVINGPRISING

Fondene bruker svingprising ved kjøp og salg av andeler. Les her for detaljer: <https://www.klp.no/sparing-og-fond/spar-i-fond/svingprising-i-klp-fondene-1.41101>

GENERELT

Alle oppgitte kurser og avkastningstall som publiseres, eller som kunden får oppgitt i sine rapporter, er fratrukket forvalterens honorar

(nettoavkastning).

BEMERK

Fondenes gebyrer eller rammevilkår kan endres av forvalteren etter regler som fastlegges av Finanstilsynet. Andelseierne varsles om endringer ved brev forut for gjennomføringen. Det er ingen begrensning m.h.t. antall uttak fra noen av fondene.

Samtlige investeringer i KLP-fondene er gjort ihht KLP-fondenes retningslinjer for ansvarlige investeringer.

Forbehold (disclaimer)

Denne rapporten baserer seg på kilder som av KLP Kapitalforvaltning vurderes som pålitelige. Det er imidlertid ikke mulig å garantere at informasjonen i rapporten er presis eller fullstendig. Uttalelsene i rapporten reflekterer KLP Kapitalforvaltnings oppfatning på det tidspunkt de ble utarbeidet, og vi forbeholder oss retten til å endre oppfatning uten varsel. Denne rapporten skal ikke forstås som et tilbud eller anbefaling om kjøp eller salg av finansielle instrumenter. KLP Kapitalforvaltning påtar seg ikke ansvar for direkte eller indirekte tap eller utgifter som skyldes forståelsen av og/eller bruken av denne rapporten.

Historiske tall er ingen garanti for fremtidig avkastning. Avkastningen i verdipapirfond kan variere betydelig innenfor et år. Realiserte tap eller gevinst ved å investere i fondsandeler vil derfor avhenge av de eksakte tidspunktene for kjøp og salg.